

Deel 1

En daar zijn ze dan na 12 heilige nachten en dagen op 6 januari de wijzen, de koningen, die in het oosten zijn ster hebben zien opgaan. Dus God mag weten hoelang ze daarvoor al op weg waren.

Nu staan zij daar met hun geschenken: goud, wierook ende mirre. Hoog aan de hemel staat er die ster en de wijzen buigen diep ter aarde.

Ik zou er bij willen zijn, telkens mee die tocht opnieuw willen afleggen om dan tenslotte vervuld te raken van die ongekende vreugde die de wijzen ten deel valt. Wil je ook mee?

Kom dan. Kijk eerst in gedachten naar boven, naar de sterren. Ervaar de nacht die jou omhult, omvat. Geen horizon, geen verte stuwt je voort, je mag je gedragen weten door de aarde: moeder aarde, het lichaam van God, de grond onder je voeten. In het schijnsel van een enkele lamp of kaars is er alleen dat. En dan als je er bent mag je naar binnengaan. Wat zie je? Het kind, de moeder? Naar de rest is het aanvankelijk gissen. Kun je ze ruiken: de stal, het hooi, de dieren -, hoor je ze snuiven? Hoe voelt het daar in de stal?

Franciscus van Assisi probeerde ook altijd alles te voelen, ging middenin de winter naakt op de grond liggen om te voelen wat de aarde te verduren had aan ijskou en slagregens, in de zomer aan scheuren en barsten van de droogte. Bovendien was zijn eigen lichaam behoorlijk gehavend en leed hij aan een chronisch geworden oogontsteking. Pijn, lijden, de nabijheid van de dood waren hem niet vreemd, des te meer verwonderlijk vond hij het daardoorheen vreugde te kunnen gevoelen en dat bracht hem tot het vele danken en loven en blij kunnen zijn. In zijn zonnelied dicht hij wat betreft de mens onder andere:

*Wees geprezen, mijn Heer, door wie omwille van uw liefde
vergiffenis schenken, en ziekte en verdrukking dragen.*

*Gelukkig wie dat dragen in vrede,
want door U, Allerhoogste, worden zij gekroond.*

*Prijs en zegen mijn Heer,
en dank en dien Hem in grote nederigheid.*

In de geschondenheid, in de pijn ervaart hij niet alleen de gekruisigde, maar ook de opgestane Christus en het weerloze kindje in de kerststal. Franciscus was trouwens de eerste die een levende kerststal maakte. Het verhaal moest je kunnen voelen, ervaren, doorgronden, doorleven.

Franciscus was daarin niet de enige. Tot op heden proberen mensen door de eeuwen heen het wezen van alles te doorgronden, te ervaren. Waarom?

Om te komen tot die diepe staat van vreugde die je bij de magiërs ziet of hoe je ze ook wil noemen. Een soort voelen in de overtreffende trap. Een ervaring die je soms zomaar vanzelf maar een paar keer in je leven beleeft.

Daarom hebben vele wijzen gedacht en vermoedens uitgesproken dat er manieren moeten zijn om die ervaring van vreugde zelf te zoeken om deze vaker te kunnen beleven.

Ligt de vreugde in jezelf? In je genen? Als je al je handelen en voelen toeschrijft aan de stofwisseling in je brein - . Je kunt er ook voor kiezen de vreugde buiten jezelf om te zoeken.

Zie je jezelf als deel van de schepping, waardoor je mogelijk in staat bent deelgenoot te worden en zodoende de liefde die er is van godswege in jou te laten ontbranden.

Hoe werkt dat allemaal?

In de psalm van zo even is de dichter aan het roepen en klagen en zoeken. De relatie lijkt verbroken. De hand van God lijkt geweken en niet meer dezelfde. Dan realiseert de dichter zich dat die hand *nooit* dezelfde is. Allerlei daden en verhalen overdenkend van de schepping tot en met de doortocht door het water komt de mens in de psalm tot de slotsom dat hoewel Gods' weg door de wateren liep zijn spoor niet werd gevonden. Immers door de hand van Mozes en Aäron leidde God zijn volk. Door mensen dus. Dat inzicht dat mensen dragers kunnen zijn van God kan de wereld ineens heel kostbaar maken. Voor Franciscus was dit inzicht dat God door alles heen werkt de basis van zijn geloven. Naast het zonnelied waarin deze doorwerking door de hele schepping wordt bezongen maakt Franciscus nóg een lied waarin de mens als mogelijk drager wordt bezongen dat later heel bekend is geworden: Maak mij een instrument van uw vrede, make me channel of your peace. Laten wij dat zingen:

Deel 2

Ik vind het een geweldig mooi lied. Maar ben ik dan niets anders dan een instrument, een kanaal, een aarden vat waar de apostel Paulus het over heeft of nog erger het zwakkere vat wat oudtijds in sommige huwelijksformulieren voorkwam? Nee.

Ik denk dat er niet voor niets wordt gezongen 'Maak mij tot.....'. Het is een gebed. Een gebed dat vraagt om omvorming, transformatie.

Mozes was ook niet zomaar drager van Gods' hand. Er was eerst de roeping uit het brandende braambos, een afstemmen op de afstand. Pas toen Mozes zijn schoenen had uitgedaan, had ervaren dat de grond onder zijn voeten heilig was, pas toen hij doorhad dat hij niet dichterbij moest komen kon er ruimte ontstaan om plek te maken voor zijn dienstwerk om het volk uit te leiden op weg naar bevrijding uit de slavernij.

En als je nog even meekijkt over de schouder van de wijzen, de magi, dan gaat dat ook niet zomaar, naast die hele lange weg die ze hebben afgelegd, zie je dat ze geschenken neerleggen. Goud, wierook, mirre.

Kom, voor de gelegenheid zou je een verbinding kunnen maken met de trits die Franciscus uitspreekt in zijn zaligspreking over de mensen die zich laten leiden door liefde, vrede en verzoening.

Heerlijke woorden, maar hoe zien die eruit, hoe ruiken die, hoe voelen die.

Dat weet je pas als je een verhaal vertelt van liefde, van vrede en verzoening.

Voor de liefde ben ik te rade gegaan bij de soefi- dichter Rumi. Ik citeer enkele verzen verspreid uit zijn gedicht de rietfluit:

*Hoor hoe klagend de rietfluit klinkt,
Hoe hij vertelt over lange scheiding:
'Sinds ik uit het riet werd weggesneden,
Klagen mannen en vrouwen in mijn gefluit.
De scheiding moet mijn borst doorboren,
Opdat ik zeg hoe ik lijd door verlangen.
Ieder die van zijn oorsprong is verdreven,
Wil terug naar de tijd van samenzijn.....*

*Wij zijn als een riet en de melodie in ons
komt van jou
Wij zijn als een berg en de echo in ons komt
van jou.....
Lichaam en ziel zijn elkaar bekend,
maar niemand kan de ziel aanschouwen.
Het is geen lucht, dit fluitspel, het is vuur;
wie niet zo brandt, waait weg met de wind*

De mens als muziekinstrument, geen machine, het gaat pas klinken als de éénwording voltrokken is. In het geval van Franciscus met de zon en de aarde, in het geval van Rumi met de berg en het riet.

Wat de liefde betreft kun je je in gedachten scharen achter de wijze met de wierook. De rook van het vuur van de heilige Geest.

Bij vrede kun je een verhaal vertellen over een land waarin iedereen een huis heeft en genoeg te eten en dat dat goud waard is, dan ga je achter die wijze staan en verlang je naar verzoening, naar genezing van alle lijden en pijn ga dan in gedachten achter de wijze met de mirre staan. Welk verhaal wil jij dat er wordt verteld? Je kunt kiezen. Ik bedoel maar: stel je voor dat je het kind bedorven voedsel zou hebben aangereikt: wat levert dat voor verhaal op, of een pistool, wat doe je het kind daarmee aan? Wat voor verhalen ontstaan dan in de wereld?

Het kan zijn dat het je allemaal teveel wordt daar in die stal of grot. Voor de wijzen was dat eigenlijk ook zo. Zolang waren ze onderweg geweest. Wat hadden ze allemaal meegemaakt en tenslotte was er die vreugde gekomen.

De eerste verwerking vindt plaats in een droom: een waarschuwing: ga niet terug naar Herodes, ga via een andere weg naar huis. Als jij die droom van een andere weg eens zou volgen.

Hoe vaak gebeurt het dat je iets heel moois meemaakt dat wel meteen lijkt te vervliegen als je weer terugkeert naar business as usual. Alsof je de top10 uit je reisgids hebt afgewerkt. Het heeft in niets te maken met de tocht van de wijzen en het binnengaan van de stal, het buigen, geven van de geschenken en het daaropvolgende terugkeren.

De *transformatie* daar ter plekke in de stal (en later verder in de droom voltrokken) *en het volgen* van die droom (en wie weet hoeveel dromen er nog zullen komen) *zijn van wezenlijke betekenis.*

In deze tijd van de geschiedenis staat de mensheid voor grote uitdagingen in het bijzonder vanwege de al zichtbare en nog ophanden zijnde gevolgen van de klimaatverandering.

Veel mensen praten inmiddels over overgangsregelingen en transitie. Dat wil zeggen je stapt van het ene over naar het andere om hetzelfde te bereiken. Het is een stap maar toch vooral één die het oude liedje van groeien en vooruitgang wil blijven zingen.

Het verhaal van de wijzen en de gedichten en gebeden van de dichters gaan fundamenteel over iets anders.

Dan gaat het over jezelf als deel van de hele schepping zóver aanreiken dat een nieuw vuur kan ontstaan op basis van transformatie: een andere weg terug de scheiding voorbij.

Moge in 2019 het woord transitie plaatsmaken voor het gebeuren van transformatie of omvorming, een andere weg ter wille van het redden van een wereld in nood en dan zal er vreugde zijn!

Laatviering 6 januari, Yvonne Bos